

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI  
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI  
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI**

**NIZOMIY NOMIDAGI  
TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKAUNIVERSITETI**

**Zamonaviy ta'lim va ma'naviy-axloqiy  
tarbiyaning dolzarb masalalari**

**mavzusidagi Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi**

**M A T E R I A L L A R I**

**2024 yil 17-oktyabr**

**“Zamonaviy ta’lim va ma’naviy-axloqiy tarbiyaning dolzarb masalalari”  
mavzusidagi xalqaro miqyosidagi ilmiy-amaliy konferensiyasi.  
Toshkent.: 2024 yil. 17-oktyabr.**

Mazkur to‘plamda respublikamiz OTM professor-o‘qituvchilarining ta’lim tizimi samaradorligini oshirish, ta’lim-tarbiya jarayonini modernizatsiyalash: kecha va bugungi xolati, Tarbiya fani o‘qituvchisini tayorlashning huquqiy-me’yoriy asoslari, ta’lim muassasalarida Tarbiya fani o‘qituvchisini faoliyatining asosiy yo‘nalishlari, ta’lim-tarbiya jarayonida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirishning pedagogik va psixologik jihatlariga doir qarashlari va taklif-mulohazalar o‘z aksini topgan. Mazkur to‘plam materiallaridan ta’lim muassasalarining professor-o‘qituvchilari, katta ilmiy xodim-izlanuvchilar, mustaqil tadqiqotchilar, talabalar va sohaga qiziquvchilar foydalanishlari mumkin.

**Mas’ul muharrir: F.O. Mirzaeva** – Pedagogika kafedrasini mudiri, dotsent

**Tahrir hay’ati a’zolari:**

Pedagogika fanlari doktori professor - **Sh.Shodmonova**

Pedagogika fanlari doktori professor - **A.Muxsiyeva**

**Taqrizchilar:**

**M.B.Urazova** – pedagogika fanlari doktori professor

**M.T.Mirsoliyeva** – pedagogika fanlari doktori, dotsent

Sahifalovchi - **G.X. Narzullayeva** - 1-kurs magistranti.

*Anjuman materiallari Nizomiy nomidagi TDPU Ilmiy Kengashining  
2024 yil 17-oktyabrdagi 4 – sonli bayonnomasi bilan nashrga tavsiya  
etilgan.*

To‘plamga kiritilgan maqolalarning mazmuni, ilmiy salohiyati va dalillarning haqqoniyligi, stilistik va orfigrafik xatolar uchun mualliflar mas’ul.

Bolalarni o‘yinlar orqali ijodiy fikrlash qobiliyatlarini shakllantirishda ularning o‘ynayotgan o‘yinchoqlari ham katta ahamiyat kasb etadi. Bu borada birinchi prezidentimiz jonkuyarlik bilan shunday degan edi:-“ ... har qaysi go‘dak ilk bor olamni o‘z atrofidagi ashyo va buyumlar, jumladan, o‘yinchoqlar orqali anglashini inobatga oladigan bo‘lsak, ularning inson tarbiyasidagi o‘rni beqiyos ekani ayon bo‘ladi. O‘yinchoqlar obrazi bolaning murg‘ak tasavvuriga bamisoli toshga o‘yilgan naqshdek muhrlanib, uning ongida bir umr saqlanib qoladi. Go‘dakning ulg‘ayib, kasb tanlashi, kelajakda qanday yo‘ldan borishi, o‘zining hayot tarzini qanday axloqiy-ma‘naviy asoslarga qurishi ham, hech shubhasiz, uning bolalikda qanday o‘yinchoqlar bilan oshno bo‘lib o‘sgani bilan belgilanadi.”<sup>7</sup> Bu fikr bugungi kunda ishlab chiqarilayotgan o‘yinchoqlarni ham tanlashga e‘tiborni qaratishimiz lozimligini yana bir bor isbotlaydi.

Demak, maktabgacha ta‘limning ertangi porloq kelajagidan barchamiz umidvor va manfaatdor bo‘lmog‘imiz kerak.

### **Adabiyotlar**

1. <https://lex.uz>. O‘zbekiston Respublikasining “Maktabgacha ta‘lim tarbiya to‘g‘risida”gi Qonuni. 2019 yil 16 dekabr.
2. <https://lex.uz>. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2019-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini innovatsion rivojlantirish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi Farmoni. 2018 yil 21 sentabr.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga Murojaatnomasi 2020 yil 29-dekabrda.
4. Quronov.M. Bolam baxtli bo‘lsin, desangiz T. “Ma‘naviyat”, 2014, 22-bet.
5. Karimov I.A. Yuksak ma‘naviyat-yengilmas kuch. T. “Ma‘naviyat”, 2008, 43- bet.

## **GIPERAKTIVLIKNING MAKTABGACHA TA‘LIM YOSHDAGI BOLALARDA IJTIMOIIY VA FIZIOLOGIK SABABLARGA KO‘RA KELIB CHIQISHI VA TASNIFLANISHI**

### **Kodirova Muyassar Eshmamat qizi**

Chirchiq davlat pedagogika universiteti „Maktabgacha ta‘lim” fakulteti  
„Maktabgacha ta‘lim pedagogikasi “ kafedrasida o‘qituvchisi.

[kodirovamuyassar67@gmail.com](mailto:kodirovamuyassar67@gmail.com)

**Annottatsiya:** Ushbu maqaloda maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy harakatlariga giperaktiv bolalarda pedagogik-psixologik yordam berish va ularni tuzatish bo‘yicha pedagog kadrlar, shifokorlar, va ota-onalar tomonidan ko‘riladigan

vazifalar, shuningdek, bolaning jismoniy rivojlanishdagi kamchiliklar va yutuqlar: jismoniy rivojlanishida kuzatiladigan xatti-harakat, faoliyatidagi nuqsonlar, serharakatlilik alomatlari, bo'sh vaqtini unumli tashkil qilish shart-sharoitlari va boladagi uchraydigan jismoniy faollikdan unumli foydalanish va ularni samarali tashkil qilish usullari bayon etilgan.

**Kalit soʻzlar:** Giperaktivlik, intellektual, bola, maktabgacha ta'lim, pedagog, psixolog, diqqat, idrok, anomaliya, shakllanish.

**Annotation:** In the article, pedagogical personnel, doctors and parents on intellectual development of hyperactive children of preschool age and their correction-tasks performed by mothers, as well as the methods of prevention and effective elimination of such situations as deficiencies in the child's intellectual development: stuttering, excitement, dispersion of attention aimed at eliminating and distrust, inability to concentrate, disordered behavior are described.

**Key words:** Hyperactivity, intellectual, child, preschool education, pedagogue, psychologist, attention, perception, anomaly, formation.

**Аннотация:** В данной статье педагогико-психологическое сопровождение и коррекция гиперактивной детской двигательной активности дошкольников, задачи, выполняемые педагогическим персоналом, врачами и родителями, а также недостатки и достижения в физическом развитии ребенка: описаны поведение, наблюдаемое в физическом развитии - дефекты движений, активности, симптомы гиперактивности, условия эффективной организации свободного времени, эффективного использования двигательной активности у детей и методы эффективной организации.

**Ключевые слова:** Гиперактивность, интеллект, ребенок, дошкольное образование, педагог, психолог, внимание, восприятие, аномалия, формирование.

## **KIRISH**

So'nggi yillarda qo'zg'aluvchan, xayolparast, nutqi biroz chalkash, hammadan oldin savolga javob berishga shoshiladigan yoki o'yinda o'z navbatini xotirjam kuta olmaydigan bolani "giperaktiv" deb atashadi. Ko'pincha ularni dangasa, intizomsiz, yomon xulqli deb hisoblashadi. Bu xususiyatlarning barchasi har qanday bolaga xosdir, har bir bola vaqti-vaqti bilan qo'zg'aluvchan bo'lishi yoki nimanidir unutishi, daftarlarini yo'qotishi, yozishda harflarni o'tkazib yuborishi, o'yinda navbatni kutmasdan yig'lab yuborishi va asabiylashishi mumkin. Ammo ba'zida yoki muayyan vaziyatlarda yuzaga keladigan yuqori harakatchanlik, e'tiborsizlik bolalarga-giperaktiv deb nomlanishlariga sabab bo'ladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning aksariyati juda harakatchan va faol, ular uchun ixtiyoriy diqqatni uzoq muddatli saqlashni talab qiladigan vazifalarni bajarish

ko'pincha qiyin. Ayniqsa, bolani unchalik qiziqirmaydigan vazifalar. Biroq, kata maktabgacha yoshdagi bolalarda ochiq o'yinlarda namoyon bo'ladigan maqsadli faoliyat, yugurish, sakrash, ishtiyoq bilan yangi faoliyat turlarini izlash, bir faoliyat turidan boshqasiga juda tez o'tishda, vazifalarni bajarishda, loyihalashda, chizishda 10-15 daqiqada diqqatni jamlash qobiliyati yaxshi kombinatsiyalangan bo'ladi. Ular diqqatni jamlashlari va qoidalar bo'yicha o'ynashlari, multfilmlarni diqqat bilan tomosha qilishlari, o'qishlarni tinglashlari, suhbatlashishlari, so'rashlari, tushuntirishlari mumkin. Ammo shunday bolalar borki, ularni nemis psixiatri Geynrix Xoffman ajoyib tarzda ta'riflagan: "Filip, bugun stolda jim o'tirishga va'da berasizmi?" - Ota o'g'lidan qattiq so'radi, Onasi esa jim qoldi. Ammo bola ularga umuman quloq solmadi, Oldinga-orqaga aylanib, o'ynab, chayqalib ketdi – Uning uchun hamma narsa shunchaki safsata edi."Filip, bizga sizning harakatingiz yoqmayapti." Qarang, bolalar, qarang!-Filip, sen yiqilasan! U shunchalik qattiq tebrandiki, stul ag'darilib ketdi - qulab tushdi! U yig'lab dasturxonni ushlab oldi, lekin bundan nima foyda? Idishlar, oziq-ovqat va ichimliklar to'killgan holda va o'g'il qichqirardi, ota hayron: nima qilish kerak? Bu holat bolada giperaktivlik borligini yaqqol ko'rsatib bergan edi va bu olim uchun dastlabki eksperiment tajriba bo'ladi.

5 yoshdan 7 yoshgacha bo'lgan davr bola rivojlanishidagi o'ziga xos davr bo'lib, aynan shu yoshda faoliyatni ixtiyoriy tartibga solish shakllanadi va uni ta'minlay oladigan miya mexanizmlari yetuk bo'ladi. Shu bilan birga, ba'zi bolalar tengdoshlariga qaraganda haddan tashqari jismoniy faollik (giperaktivlik), bezovtalik, e'tiborsizlik va "nazorat qilmaslik" ni ko'rsatadi. Ota-onalar ko'pincha bunga toqat qiladilar yoki e'tibor bermaydilar, lekin bola maktabgacha ta'lim tashkilotiga yoki maktabga tayyorgarlik guruhiga kirishi bilanoq, vosita buzilishi va diqqatni jamlashda qiyinchilik bolaning o'zi uchun ham, kattalar ota-onalar va tarbiyachilar uchun ham jiddiy muammoga aylantiradi. Bolani maktabga tayyorlash bolaning diqqatini va konsentratsiyasini yetarlicha uzoq vaqt ushlab turishni, kattalar ko'rsatmalariga rioya qilishni va impulsiv reaksiyalarni bostirishni talab qiladigan tizimli faoliyatni o'z ichiga oladi. Bularning barchasi bola uchun juda zerikarli bo'lib chiqadi. Xulq-atvor terapiyasi va o'zaro ta'sirning maxsus taktikasi, rejimni tashkil etish, jismoniy faollik va ovqatlanish ajralmas hisoblanadi. Giperaktivlik belgilariga, birinchi navbatda, diqqat yetishmasligining quyidagi turli ko'rinishlari kiradi:

Bola tafsilotlarga e'tibor bera olmaydi. Agar siz uning xatti-harakatlarining o'ziga xos xususiyatlarini e'tiborsiz qoldirsangiz, darslarga bo'lgan qiziqish butunlay yo'qolishiga olib kelishi mumkin. Kognitiv qiyinchiliklarga nafaqat tarbiyachilar va ota-onalar bilan, balki ko'pincha giperaktiv bola bilan o'ynashni istamaydigan bolalar bilan muloqot qilish muammolari qo'shiladi, chunki. u hech

qanday qoidalarga rioya qilmaydi, va umuman boshqalarga o'xshamaydi. Katta yoshdagi oilada va maktabda giperaktiv bolalarning ijtimoiy moslashuvidagi qiyinchiliklar ko'pincha norozilik antisosial xatti-harakatlarga, spirtli ichimliklar va giyohvandlikning rivojlanishiga olib keladi. Bezovta bolaning muammolari, agar ular o'z vaqtida ko'rilsa va mutaxassislar bilan bog'lansa, ularni yengib o'tish mumkin. Rossiya Ta'lim akademiyasining rivojlanish fiziologiyasi institutida o'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, 5-6 yoshdagi giperaktiv maktabgacha yoshdagi bolalar bilan o'z vaqtida ishlash o'quv faoliyatidagi muammolariga olib keladigan xavf omillarini sezilarli darajada kamaytiradi.<sup>25</sup>

E'tiborsizlik odatda giperaktivlik bilan birga keladi, Giperaktivlik uchun qaysi xatti-harakatlar eng xarakterlidir? Vazifalar yoki o'yin davomida-ko'pincha bolaning eshitishi yaxshi bo'lsa-da, unga murojaat qilganda eshitmaydiganga o'xshaydi. Hozirgi vaqtda e'tiborsiz bolalarning xulq-atvorini tavsiflash uchun Rossiyada ham, chet elda ham "giperaktivlik" atamasini ishlatadilar.

-bolani begona stimullar osongina chalg'itadi;

-bolaga o'yinda qoidalarga rioya qilish yoki ko'rsatmalarga muvofiq ba'zi harakatlarni bajarish qiyin;

-bola topshiriqlarni mustaqil bajarishda qiynaladi, bola o'yinchoqlar, qalamlar, kitoblar va boshqalar kabi narsalarni yo'qotadi. va kundalik vaziyatlarda unutuluvchanlikni ko'rsatadi

Ko'pincha ota-onalar psixologdan yordam so'rash to'g'risida qaror qabul qilishlari qiyin, chunki bu bolalarda muammoning mavjudligini tan olishni anglatadi. Shu bilan birga, ota-onalar giperaktivlikni qanday aniqlashni bilishlari muhimdir. Giperaktivlikning o'ziga xos xususiyati impulsivlik bo'lib, u bolaning ko'pincha savollarga o'ylamasdan, oxirigacha tinglamasdan javob berishida namoyon bo'ladi; turli vaziyatlarda, hatto o'yinda ham o'z navbatini kuta olmaydi, kattalar suhbatiga aralashadi va hokazo. Agar sanab o'tilgan xatti-harakatlarning aksariyati 7 yoshdan oldin paydo bo'lgan va bolada kamida olti oy davomida kuzatilgan bo'lsa, bu bolada giperaktivlik borligini ko'rsatishi mumkin.

Mutaxassislarning fikricha, giperaktivlikni o'rganishning o'ziga xos buzilishlari (o'qish, yozish va boshqalar), somatik kasalliklar fonida fiziologik charchoq, qalqonsimon bez kasalliklari, yengil aqliy zaiflik va psixiatrik kasalliklardan ajratish kerak. Bundan tashqari, individual temperamentli xarakteristikalari giperaktivlikga o'xshash bo'lishi mumkin bo'lgan, ammo diqqatning buzilishi bilan birga bo'lmagan bolalar guruhi mavjud.

---

25 Гиперактивный дошкольник. Диагностика и помощь. Методические рекомендации для педагогов и родителей москва-2018 2 автор: М.М.Безруких, Д.Б.Н., академик рао

Giperaktivlikga o'xshash alomatlar eshitish yoki ko'rishning buzilishi, stressli vaziyat bilan bog'liq hissiy buzilishlar, oiladagi jismoniy zo'ravonlik va boshqa sabablarga ko'ra ham paydo bo'lishi mumkin va bolada quyidagicha kuzatiladi:

- vaziyat talab qilganda bir joyda o'tira olmaslik (doimiy sakrab turish), masalan, dars paytida;

- bola yugurganda maqsadsiz jismoniy faoliyat;

- qo'llar va oyoqlardagi bezovtalik harakatlari, ayniqsa bolada Shuni ta'kidlash kerakki, bolada diqqat etishmasligi giperaktivligi buzilishining paydo bo'lishiga rivojlanishning **biologik va ijtimoiy** sharoitlari ta'sir qiladi. Giperaktivlikning biologik sabablari genetik moyillik va miya faoliyatining xususiyatlarini o'z ichiga oladi.

Giperaktivlik paydo bo'lishining muhim biologik omillari yangi tug'ilgan bolalarning asfiksiyasi, homiladorlik paytida onaning spirtli ichimliklar va ba'zi dorilarni iste'mol qilishi va homiladorlik paytida onaning kasalligidir. Giperaktivlik paydo bo'lish mexanizmlari haqida juda ko'p turli xil farazlar mavjud. Ko'pgina tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, chet elda ham giperaktivlikning kelib chiqishi birlashgan xarakterga ega.

Ijtimoiy xavf omillariga to'liq bo'lmagan oila, oiladagi tez-tez nizolar, turli xil tarbiya strategiyalari, ota-onalarning tarbiya uslubining buzilishi, ota-onalarning past ta'lim darajasi va boshqalar kiradi. Giperaktivlik alomatlarini rivojlanish ehtimoli disfunktsiyali oiladagi bolada yuqori bo'ladi, bu yerda uning tarbiyasiga tuzatuvchi ta'sir ko'rsatilmaydi. Ko'tarilgan nazorat ustunlik qiladigan ta'lim uslubi, onaning giperproteksiyasi ham noqulay omil hisoblanadi, chunki. bunda bolada mustaqillik va o'zini-o'zi ta'minlash tuyg'usi shakllanmaydi, uning o'z harakatlarini nazorat qilish shakllanmaydi. Ona va bola o'rtasidagi hissiy yaqinlik munosabatlarining buzilishi, ko'pincha bolani salbiy baholash va tanqid qilish bilan birga keladi va uning doimiy salbiy tajribalarining manbai bo'lib, bu giperaktivlikning barcha ko'rinishlarini kuchaytirishi mumkin. Giperaktiv bolalar ko'pincha buzilgan yoki to'liq bo'lmagan oilalarda o'sadi va ko'pincha beixtiyor oilaning buzilishiga sabab bo'ladi. Shunday qilib, giperaktivlik noqulay oila sharoitida yanada aniqroq bo'lishi mumkin.

Giperaktivlikga xos bo'lgan va ko'p hollarda o'z harakatlarini rejalashtira olmaslik bilan tavsiflangan e'tiborning buzilishi, atrofdagi kattalar bu bolalarning hayoti uchun qoidalarni tashqaridan o'rnatma olmasliklari bilan kuchayadi. Yuqorida sanab o'tilgan giperaktivlik belgilarining uchta guruhi - e'tiborsizlik, giperaktivlik va impulsivlik - har doim ham birga bo'lmasligi mumkin. Bolalardagi giperaktivlik belgilari deyarli tug'ilishdan boshlab rivojlana boshlaydi. Bunday bolalar haddan tashqari faol, lekin ular jismoniy rivojlanishda ba'zan kechikishi ham mumkin.

Agar bolaning xatti-harakatlarida bir nechta giperaktivlik belgilari bo'lsa, u holda mutaxassis bilan maslahatlashish majburiydir.

### **Maktabgacha yoshdagi bolalarda belgilar:**

- nutq rivojlanishining kechikishi;
- harakatlarning tartibsizligi;
- xotira buzilishi;
- haddan tashqari jismoniy faoliyat;
- tashqi ogohlantirishlarga yuqori sezuvchanlik;
- hissiy beqarorlik va ko'z yoshlari;
- diqqatni jamlashning buzilishi;
- notinch uyqu va uxlab qolish qiyinligi;
- harakatlarning motorli ko'nikmalarini buzish.

Maktab bolalarida belgilar:

- o'z-o'zini tanqid qilish va o'z qobiliyatlarini past baholamaslik;
- haddan tashqari bezovtalik;
- ma'lum bir mavzuga diqqatni jamlashda beparvolik;
- harakatlarni muvofiqlashtirishning buzilishi va qo'pollik;
- diqqatni jamlashda qiyinchilik;
- asabiylashish;
- sabrsizlik;
- fobiya rivojlanishi;

Bolada giperaktivlik rivojlanishining sabablari **ikki toifaga** bo'linadi - salbiy ta'sir omillari homiladorlik davrida homila va bolani o'rab turgan muhit tug'ilgandan keyin ya'ni **ijtimoiy muhit** ta'sirida paydo bo'ladi.. Giperaktivlikning rivojlanishiga sabab bo'luvchi omillar:

- homiladorlik davrida patologiya;
- tug'ilish travmasi va qiyin tug'ilish;
- erta tug'ilish yoki tug'ilishda kam vazn;
- noto'g'ri ovqatlanish va suiiste'mol qilish yomon odatlar homiladorlik davrida;

• homiladorlik paytida noto'g'ri turmush tarzi sabab bo'lishi isbotlangandir.

Ikkinchi omil ya'ni **ijtimoiy omil** quyidagilar ta'sirida kelib chiqadi:

- Bolaning atrofidagi nosog'lom muhit ta'sirida;
- Ota- onalarning ziddiyatli munosabati;
- Bolaga yetarlicha e'tibor qaratilmaganligi tufayli, jalb qiluvchi giperaktiv faoliyatga bolaning beihtiyor o'tishi;
- Bola psixologiyasiga kuchli ta'sir ko'rsatgan hodisa yoki yoki hodisalar zanjiri sabab bo'lishi mumkin.



- Noto‘gri ya’ni ziddiyatli tarbiya berish usuli.

Giperaktivlik aqliy faoliyatga ta’sir qilmaydi bola maktabga borishni boshlaganidan keyin, ammo bu patologiya uning akademik ko‘rsatkichlarining muhim ko‘rsatkichlarga pasayishiga olib kelishi mumkin.

### **XULOSA**

Xulosa qilib aytganda, yomon baholar va materialni idrok etishdagi qiyinchiliklarning sabablari-jismoniy faollikning oshishi, sinfda jim o‘tirish qobiliyatining yo‘qligi, atrofdagi narsalar va vaziyatlardan doimiy chalg‘itishdir. 5 yoshdan 7 yoshgacha bo‘lgan davr bola rivojlanishidagi o‘ziga xos davr bo‘lib, aynan shu yoshda faoliyatni ixtiyoriy tartibga solish shakllanadi va uni ta’minlay oladigan miya mexanizmlari yetuk bo‘ladi. Shu bilan birga, ba’zi bolalar tengdoshlariga qaraganda haddan tashqari jismoniy faollik (giperaktivlik), bezovtalik, e’tiborsizlik va "nazorat qilmaslik" ni ko‘rsatadi.

### **ADABIYOTLAR RO‘YXATI**

1.O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida” gi Qonuni. 2020 yil 23 sentabr O‘RQ-637 son.

2.O‘zbekiston Respublikasining 595-sonli “Maktabgacha ta’lim tarbiya to‘g‘risida”gi qonuni. 16.12.2019 y

3.Bolalarda diqqat yetishmasligi va giperaktivlik sindromi psixodiagnostikasi. Asqarova N.A, Rasulova Z.A, Yakubova G.A. Zamonaviy Ta’lim 2016-yil.

4.Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi o‘quv qo‘llanma. X. Jalilova. M. Tursunova : o‘quv qo‘llanma Toshkent-2017

5.3-7 yoshli bolalarda giperaktivlikni aniqlashda psixologik diognostikalardan foydalanish.,Maktabgacha ta’lim sifatini oshirish tendensiyalari:Innovatsiya va ta’lim,tajriba va kadrlar tayyorlash’ xalqaro-ilmiy amaliy konfrensiya.

### **TEATR FAOLIYATI ORQALI BOLALARNING KOMMUNIKATIV QOBILIYATLARINING RIVOJLANTIRIISH**

**Narimbayeva Lola Kuzibayevna**

Chirchiq davlat pedagogika universiteti, p.f.f.d.(PhD)

**Rustambekova Aynissa Ravshan qizi**

Maktabgacha ta’lim yo‘nalishi 2-bosqich talabasi

**Annotatsiya:** Maqolada maktabgacha yoshdagi bolalar kommunikativ qobiliyatni o‘stirishning pedagogik va metodik jihatlari yoritilgan. Teatr faoliyati orqali bolalarning kommunikativ qobiliyatlarining rivojlantirish vazifalari, shakllari va pedagogik shart-sharoitlari tahlil etilgan.

## MUNDARIJA

B.S.Abdullayeva RAQAMLI PEDAGOGIKA – ZAMONAVIY TA’LIMNING ASOSI SIFATIDA	3
M.Э. Мамаражабов РАҚАМЛИ ПЕДАГОГИКА ВА УНИНГ ИМКОНИЯТЛАРИ	5
Ayupov Ravshan Hamdamovich TA’LIM JARAYONIGA SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING SAMARADORLIGI	9
X.SH.Kadirov RAQAMLI MEDIA SAVODXONLIKNING TA’LIMDAGI IMKONIYATLARI	14
K.K.Kudratov RAQAMLASHTIRILGAN TA’LIMNING IMKONIYATLARI VA SAMARADORLIGI	15
Umarov Xusan Abduraximovich – TEKNOLOGIYA FANINI O’QITISHDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH (MENMONXONA INTERYERINI YARATISH” MAVZUSI MISOLIDA)	17
Толипов Ўткир Қаршиевич ТАЪЛИМДА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИНГ ЎРНИ ВА РОЛИ	20
Saidova Zaxro Rahmatullayevna ZAMONAVIY TA’LIMDA RAQAMLI TA’LIM TEXNOLOGIYALARI	24
Marasulova Dono Nigmatullayevna – MAKTABGACHA TA’LIMDA INGLIZ TILINI O’RGATISHDA ELEKTRON MULTIMEDIA TA’LIM RESURSLARIDAN FOYDALANISH	26
Tuychieva Nodira MODERN APPROACHES TO DETERMINING THE ROLE OF TEACHING IN THE DEVELOPMENT OF THE DIGITAL EDUCATION ENVIRONMENT	30
Axmedova Sanam Djhalalovna СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИСТИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ РЕФОРМИРОВАНИЯ ЦИФРОВИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ	34
Muratov Elvin Il'yich, Rixsiбоева Руззанна Шухрат кизи РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАНИЯ В ЦИФРОВУЮ ЭПОХУ	37
Юсупова Гульчехра Юлдашовна РАЗВИТИЕ НАВЫКОВ И ЗНАНИЙ В ОБЛАСТИ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ УЧИТЕЛЕЙ ИНФОРМАТИКИ	40
F.A.Umarova TEKNOLOGIK TA’LIMDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNI O’RNI.	43
Abduraimov Dostonbek Egamnazar o’g’li TA’LIM JARAYONIGA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISH	45
Userbayeva Feruza Inoyat qizi USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN EDUCATION AND REFORMS IN EDUCATION	48
Abdullayeva Ozoda Odiljon qizi INDIVIDUAL YONDASHUV ASOSIDA O’QUVCHILARDA RAQAMLI O’RGANISH KO’NIKMLARINI SHAKLLANTIRISH	51
Umarova Zaxro Abduraxim qizi TALABALAR MUSTAQIL TAYYORGARLIGINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALAR	53
Nig’matullayev Ibrohim Ma’ruf o’g’li TA’LIM JARAYONINI TRANSFORMATSIYALASH – DAVR TALABI	56
Madaminov Uktam Ataxanovich OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA FANLARNI MOBIL TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA O’QITISH METODIKASI	60
Jaynarov Obid Hamid o’g’li TA’LIM JARAYONIGA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISH	64
Xasanova Nargiza Muxammadrasul kizi ЦИФРОВАЯ ПЕДАГОГИКА В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ	65
Rejabova Dildora Ergashali qizi – RAQAMLI TEKNOLOGIYALAR - BOSHLANG’ICH TA’LIM SIFATINI OSHIRISHNING MUHIM OMILI	68
Akmalova Nargiza Abbos qizi – МАТЕМАТИКА DARSLARINI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA DASTURIY TA’MINOTDAN FOYDALANISH	71
Botirova Nigora Koyirovna GOOGLE CLASSROOM - “VIRTUAL SINIF” TEKNOLOGIYASI	75
Fayzullaeva Madina Abdumumin kizi APPLICATION OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE FIELD OF EDUCATION	80
Karimov Xasan Narzullayevich FIZIKA FANINI O’QITISHDA MUSTAQIL TA’LIMNI TASHKILLASHTIRISH: MUAMMO VA YECHIMLARI	86
Rustamova Shohista Alisher qizi	90

<b>“MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING NUTQINI RIVOJLANTIRISHDAGI INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING TASNIFI”</b>	
<b>Karimova Sarvinoz Po'latovna, Ergasheva Feruza Muzaffar qizi</b> <b>MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDABOLALARNI MUSIQIY TARBIYALASH VA TA'LIM BERISH</b>	<b>768</b>
<b>Narimbayeva Lola Kuzibayevna, Ilesova Lazzat Asan qizi</b> <b>MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI O'YIN FAOLIYATI ORQALI KOMMUNIKATIV KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI</b>	<b>770</b>
<b>Saidqulova Gavhar Odiljon qizi, Jo'rayeva Manzura Akmal qizi</b> <b>MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA BOSHQARUVNI TASHKIL ETISHNING INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMLARI</b>	<b>774</b>
<b>Narimbaeva Lola Kuzibayevna, Jumamurodova Shohzoda Ilhom qizi</b> <b>MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI</b>	<b>777</b>
<b>Karimova Sarvinoz Po'latovna, Madraimova Asal Baxrom qizi</b> <b>YOSH AVLODNING MUSIQIY ESTETIKASINJ OSHIRISH XUSUSIDA</b>	<b>779</b>
<b>Karimova Sarvinoz Po'latovna, Mamadismanova Sabrina Axmadjon qizi</b> <b>OILA, TA'LIM MUASSASASI VA IJTIMOYIY BORLIQDA O'SIB KELAYOTGAN AVLODNI SHAKLLANTIRUVCHI MUHIM IJTIMOYIY INSTITUTLAR SIFATIDA</b>	<b>782</b>
<b>Muhiddinova Dilfuza Sherdor qizi, Raxmonqulova Anora</b> <b>MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA RIVOJLANTIRUVCHI O'YIN TEXNOLOGIYASI ASOSIDA REFLEKSIV KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH</b>	<b>787</b>
<b>Muhiddinova Dilfuza Sherdor qizi, Xasanova Ruxshona Farxodovna</b> <b>PEDAGOGLARNING AKT (Axborot kommunikatsiya texnologiyalari) SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR</b>	<b>790</b>
<b>Narimbayeva Lola Kuzibayevna, Masharifova Rayhona Abdulakimovna</b> <b>BOLALARNING TEATRLASHTIRILGAN FAOLIYATINI TASHKIL ETISH ORQALI MULOQOT KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHI</b>	<b>793</b>
<b>Narimbaeva Lola Kuzibayevna, Musaeva Gulmira Muxammadali Kizi</b> <b>MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING KOMMUNIKATIV QOBILIYATLARINING SHAKLLANISHI</b>	<b>797</b>
<b>Каримова Сарвиноз Пулатовна, Носиржонова Марина Дилкашбек</b> <b>МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ КЎЗИ ОЖИЗ БОЛАЛАРНИ МУСИҚИЙ КЎНИКМАЛАРНИ ШАКЛЛАНТИРИШ</b>	<b>800</b>
<b>Saidqulova Gavhar Odiljon qizi, Odilbekova Ruzanna Quvondiq qizi</b> <b>MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TA'LIMYIY JARAYONLARNI REJALASHTIRISHGA INNOVATSION YONDASHUV</b>	<b>802</b>
<b>Kodirova Muyassar Eshmamat qizi, Ziyodullayeva Sabrina Sunnatullo qizi</b> <b>MAKTABGACHA TA'LIM TARBIYA: KECHA VA BUGUN VA ERTA MISOLIDA</b>	<b>806</b>
<b>Kodirova Muyassar Eshmamat qizi</b> <b>GIPERAKTIVLIKNING MAKTABGACHA TA'LIM YOSHDAGI BOLALARDA IJTIMOYIY VA FIZIOLOGIK SABABLARGA KO'RA KELIB CHIQISHI VA TASNIFLANISHI</b>	<b>810</b>
<b>Narimbayeva Lola Kuzibayevna, Rustambekova Aynissa Ravshan qizi</b> <b>TEATR FAOLIYATI ORQALI BOLALARNING KOMMUNIKATIV QOBILIYATLARINING RIVOJLANTIRISHI</b>	<b>816</b>
<b>Saidqulova Gavhar Odiljon qizi, Sultanova Sarvinoz Muzaffar qizi</b> <b>MAKTABGACHA TA'LIMDA MUSIQA TARBIYASI</b>	<b>819</b>
<b>Saidqulova Gavhar Odiljon qizi</b> <b>PEDAGOGIK OLIY TA'LIM MUASSASALARI MAKTABGACHA TA'LIM TALABALARI O'RTASIDA MUSIQA O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH MECHANIZMLARI</b>	<b>821</b>
<b>Shariyeva Gavxar Turavoyevna, Salimboyeva Shoista San'atjon qizi</b> <b>BOLA MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA BOLA TILINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI</b>	<b>825</b>
<b>Tursunboyeva Zuxra Umid qizi</b> <b>MAKTABGACHA YOSHDAGI TARBIYALANUVCHILARNI ATROF –OLAM BILAN TANISHTIRISH USHLBLARI</b>	<b>827</b>
<b>Xolmatova Salima Kuziboyevna, Bahtiyarova Ro'za Oybek qizi, Jamaliddinova Gulsanam Zokirjon qizi</b> <b>DIDAKTIK O'YINLARNING MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING AQLIY RIVOJLANTIRISHDAGIAHAMIYATI</b>	<b>832</b>